

Szent I. Kelemen pápa (88 – 97) Róma püspöke, Szent Anacletus utódként a 4. római pápa, akit Római Kelemennek (latinosan Clemens Romanus) is neveztek. A patrisztika az apostoli atyák között tartja számon. A katolikusok között többek között a Krím-félsziget és több európai város, valamint a kőfaragók, kalaposok és tengerészek védőszentje.

Római Szent Kelemen alakját valóságos Kelemen-irodalom fonta körül az ókeresztény korban, de a neve alatt fennmaradt írások közül csak egy tekinthető hitelesnek: a Levél a korintusiakhoz. Ez abból az alkalomból íródott, hogy 96 körül a korintusiak egy része föllázadt a presbiterek ellen, néhányat elmozdítottak tisztségükből, és újakat iktattak be helyettük. A levél írója nem nevezi meg magát, de olyan valaki, aki a római egyház nevében fordul a korintusi egyházhoz: „Isten Rómában lakó egyháza Isten Korintusban lakó egyházának...”

Kelemen szerzőségét nemcsak a 4. században író Euszebiosz tanúsítja, hanem már a 2. században is az ő levelének tartották. A korintusi püspök, Dionüsziosz 170 körül ezt írta Szótér pápának: „Ma ültük meg az Úr szent napját, ezen fölolvastuk leveledet, amelyet időnként továbbra is föl fogunk olvasni épülésünkre, ahogyan Kelemen hozzánk írt levelét is fölolvastuk.” A korintusiak tehát a szentmise keretében olvasták föl mind Kelemen, mind Szótér pápa levelét, ahogyan az apostolok leveleit volt szokás. A Kelemen által írt levél így került be az apostoli levélgyűjteménybe, s később innen másolták át a szentírási kéziratokba. Ezért hosszú időn át sugalmazott írásnak tekintették.

De ki volt tulajdonképpen a levél szerzője, Római Szent Kelemen? A történeti források személyére vonatkozóan nem egyeznek minden tekintetben. Iréneusz szerint Kelemen Szent Péter harmadik utóda volt Rómában. Jeromos szerint Péter rendelte utódjául. A 4. században Epiphániosz a következőképpen próbálta összehangba hozni az egymástól eltérő adatokat: Kelemen valóban Péter rendelte utódjául, de ő a békesség kedvéért Linus javára lemondott. A Kelemen-regény, amelynek utolsó változata szintén a 4. századra tehető, azonosítja Római Szent Kelemen Domitianus császár unokaöccsével, Flavius Titus Clemensszel, aki konzuli

méltóságot is viselt. A Kelemen vértanúságára vonatkozó adatok szintén a 4. századból valók. Origenész azonosnak tartotta a Fil 4,3-ban szereplő Kelemennel, s így nemcsak Szent Péter utóda, hanem Szent Pál tanítványa és munkatársa is lett volna. Egyébként Origenész az egyetlen őskeresztény szerző, aki Keleмент zsidókereszténynek mondta. A korintusiakhoz írt levél elárulja, hogy Kelemen kitűnően ismerte az Ószövetséget, sokszor idézi is. Nem zárhatjuk ki annak lehetőségét, hogy ismerhette Szent Pétert és Szent Pált; valószínűleg 92--101 között volt Róma püspöke.

Kelemen minden bizonnyal előkelő római családból származott. Szülei elszakadtak egymástól, s a család, amelyben még egy ikerpár született, teljesen szétszóródott. Kelemen már felnőtt, amikor elindult, hogy megkeresse övéit, de közben a bölcsességet kereste, mert kora gyermekkorától fogva foglalkoztatták az élet értelmének kérdései. Végül elérkezett a keresztényekhez, találkozott Szent Péterrel és csatlakozott hozzá missziós útjain. A történet azzal végződik, hogy Kelemen Péter utódja lett.

Passiója szerint, amelyet a 4. században írtak, Traianus császár a Krím-félszigetre száműzte, ahol sok kereszténnyel együtt márványbányában dolgozott, végül a tengerbe fojtották.

Rómában hamarosan kialakult a tiszteletét őrző hely is. Egy ősi háztemplomnak a tulajdonosát Kelemennek hívták. A 4. században a két név viselőit azonosították, s az egykori háztulajdonos eltűnt a szent pápa mögött. Kelemen nevét a szentmise római kánonjába is fölvtették. Ettől kezdve az irodalom, az egyházi művészet és a liturgia együtt magasztalta a vértanú pápát.

A középkor elején hazatértek ereklyéi is: Cirill és Metód, akiket a bizánci császár 860-ban a Krím-félszigetre küldött misszióba, Kerszonban megtalálták Kelemen maradványait, és később magukkal vitték Rómába. A már meglévő bazilika fogadta be ereklyéit, és így a szent sír-templomává lett. A bazilika mai altemplomában a középkori freskók beszélik el a szent pápa történetét, ahogy a hagyományban megformálódott.

A korintusiakhoz írt leveléből (amelyet az Ókeresztény írók második kötetében magyarul is olvashatunk) kitűnik a szent római püspök apostoli tanítása.

A Kelemen-regény azzal végződik, hogy Szent Péter utódává teszi Kelement, és így beszél híveihez: „Mivel közel van már az én halálom napja, Kelement teszem meg püspököknek. Rábízom a hivatalomat, átadom neki a kötés és oldás hatalmát, hiszen ismeritek az Egyház rendjét. Reá hallgassatok, és legyetek benne biztosak, hogy aki megszorítja az Igazság Tanítóját, Krisztus ellen vét, és megharagítja Mindenek Atyját. ...A püspöknek orvosnak kell lennie, azaz nem viselkedhet vadállat módjára.”

A legenda szerint Kelemen életének utolsó szakaszát száműzötként a Krímben töltötte egy márványbányában. Kétezer keresztényt talált ott, akik hozzá hasonlóan kényszermunkára lettek ítélve. Panaszkodtak, hogy nagyon messzire kell vízért járniuk. Ekkor Kelemen a többiekkel együtt imádkozni kezdett vízért. S íme, meglátott egy Barányt, a lábával kapart egy helyen. Kelemen odament és a megjelölt helyen szerszámát belevágta a földbe. Olyan bővízű forrás fakadt, hogy patakként folyt tovább. A környék lakói úgy megrendültek az eseménytől, hogy megkeresztelkedtek. Amikor ez a császár tudomására jutott, elrendelte, hogy kössenek követ Kelemen nyakába és fojtsák a tengerbe.

Miután vértanú lett, a legenda szerint a tenger több mérföldre visszahúzódott, hogy a hívek a holttestét kivihelessék a szárazra. A hullámok mint márvány mauzóleum vették körül a szent testét.